

به نام خدا

بیماری هلندی در اقتصاد روسیه و نفت نامتعارف

شهاب الدین شکری، فارغ التحصیل کارشناسی ارشد مطالعات روسیه، دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران

Shahab.shokri.al@ut.ac.ir

چکیده

منابع "نفت متعارف" فدراسیون روسیه هنوز بسیار گسترده اند اما تردیدهایی وجود دارند مبنی بر آنکه چه میزان از آن به لحاظ اقتصادی قابل بازیافت است. نفت در روسیه علی رغم درآمدزایی فراوان، با عدم مزیت های قابل توجهی مواجه است. بخش نفت از سوی شرکت های بزرگی احاطه شده که انعطاف پذیری به لحاظ روش شناسی و تصمیم گیری ندارند، مسئله ای که در پروژه های بسیار نامتعارف و ناهمگن یک ضرورت به شمار می رود. یکی از این پروژه های نامتعارف، نفت است آن هم از نوع غیر متعارف آن که به نفت شیل¹ موسوم است. حال سوال این است که آیا سرمایه گذاری و تمرکز بر نفت شیل خطر بروز بیماری هلندی را در آینده با غلبه صنایع دولتی و هم افزایی فرساینده و فزاینده دولت-نفت و نفت-دولت افزایش خواهد داد و قله ای است که در امتداد قله های پیشین قرار گرفته و به گرفتار آمدن در چرخه جدید و فریبنده ای از انقباض اقتصادی و ادامه مسیرهای قبلی با شکلی جدید اما محتوای مشابه منجر خواهد شد. البته در این مجال قصد و توان ما را یارای پاسخ به سوال فوق نیست و در صدد معرفی اجمالی از این رویکر می باشیم. اما آنچه که در پایدار سازی اقتصاد و مقابله با بیماری های نفتی اهمیت دارد دانستن این نکته است که مسئله بر سر راهبرد مواجهه با نفت و نقش نفت در پایدار سازی و بستر سازی ریل های اقتصاد و مقاوم سازی سازه های اقتصادی و تبدیل و تغییر آن به یک منبع بالفعل است. متهم کردن نفت به عنوان بلیه اقتصاد و مانع توسعه و رشد جامعه و عاملیت قائل شدن برای آن به عنوان علت فاعلی موفقیت ها و شکست ها، تنها نوعی ساده انگاری برای تبیین فلج مغزی مقامات تصمیم گیرنده دولت های نفتی است. اجماع بر این است که ساختمان اقتصاد یک کشور تنها بر یک ستون استوار نخواهد شد و به ستون های مقاومی از نوع آموزش، راهبردهای متوازن، توسعه سرمایه انسانی، فرهنگ اقتصادی، توسعه سیاسی و سازمان اداری مناسب نیاز دارد.

واژه های کلیدی: شیل، روسیه، بیماری هلندی

مقدمه

یکی از ویژگی های شکننده اقتصاد روسیه وابستگی آن به نفت است. تجربه نشان داده که اقتصادهای مبتنی بر منابع طبیعی تجدیدناپذیر مانند نفت همواره با یک فرصت چالش آفرین و در مواردی، بحران زا رو به رو بوده اند. نفت در عین حالی که می تواند پیشران توسعه و خدمتگزار اقتصاد باشد، اما عدم تبیین های مناسب میان و

¹ -Shale-oil